

Rovněž tak Diamond (1977) považuje za rovnocenné složky hypnability schopnosti a postoje a domnívá se, že obě jsou ovlivnitelné. Svě subjekty instruuje, aby spolupracovaly se sugescí a aktivně si představovaly sugerované jako skutečnost. Smyth (1981), vycházející z Bandurovy teorie, považuje hypnabilitu za zvláštní typ sociálního učení.

Konečně uveďme koncepci Barberovu, který ve svých experimentech pracuje se vzorky netříděně populace a zásadně nebere v úvahu individuální rozdíly v hypnabilitě, která pro něj neexistuje. Barberovy výsledky se opírají o data málo hypnabilních osob, vytrácejí se mu tak fenomény spjaté s hlubokou hypnózou, což jej vede k zpochybňování samotné existence hypnózy (Barber, Spanos, Chaves 1974).

VLASTNOSTI HYPNABILITY

Je kladena otázka, *zda hypnabilita je jednorozměrná*. Sydneyovy faktorové analýzy přinesly relativně nezávislé faktory a podle nich byly navrhovány různé hypnability s hypotetickými osobnostními korelátů. Stanfordské studie našly více faktorů, ale objevil se silný obecný faktor, opravňující unidimenzionální testy. Vnitřní strukturou hypnability se zabývá také Tellegen (1978/79). Dospívá k názoru, že existuje obecný faktor hypnability a vedle něj jiné faktory specifického charakteru.

Přes množství dosud realizovaných výzkumů a analýz není problém homogenie hypnability dosud zcela jednoznačně vyřešen. V praxi se prosazují určité ústupky ze staršího, striktně jednorozměrného pohledu na hypnabilitu, jak jej odrážejí starší škály hypnability. Novější škály postihují různorodější oblasti hypnotických prožitků. Nejdále zatím došly v tomto směru tzv. profilové škály. Celkově však převládá v otázce homogenie hypnability pozitivní evidence a jednodimenzionální škály jsou široce používány i svými kritiky (Svoboda, Hájek 1979/80).

Jinou vlastností hypnability, na kterou je upřena pozornost, je její *stabilita*. Pochybnost o dostatečné stabilitě hypnability v čase a za různých podmínek implikuje marnost hledání jejich osobnostních korelátů.

Hull (1933) uvádí dva postuláty: 1. hypnabilita je habituální fenomén a 2. nejdůležitější charakteristikou hypnability je to, že je usnadňována cvikem. Při ověřování těchto postulátů dospěli Barber a Mavroides (1971) k závěru, že hypnabilita není vždy facilitována cvikem; opakují-li pokusné osoby stejné sugesci, reagují méně. Dále zjistili, že změna reaktibility závisí na tom, jak je vedeno praktické sezení a jakým způsobem zaujme subjekt. Barberova škola považuje hypnabilitu za ovlivnitelnou a dokazuje to řadou studií. Cronin, Spanos, Barber (1971) zjistili, že příznivé informace, které subjekt o hypnóze dostane, ovlivní pozitivně hypnabilitu. Přátelské či nepřátelské postoje experimentátora naproti tomu hypnabilitu neovlivní. Burns (1976) pozoroval zvýšení hypnability na základě opakovaného zážitku. Testoval své pokusné osoby třemi stanfordskými škálami a Harvardskou skupinovou škálou, vždy dvakrát po sobě. Při opakované administraci dosahovaly subjekty vyšších skóre; zvýšení nebylo u všech položek stejné, největší pozoroval u sugerované amnézie pohybu rukou a halucinací. Domnívá se, že hypnotická zkušenost motivuje